

Milli Kültür Araştırmaları Dergisi (MİKAD) / Cilt 4 - Sayı 2

Sorumlu Yazar: Davut ATMACA / Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Coğrafya ABD, Doktora, MEB Öğretmen. adaatmaca17@gmail.com
ORCID ID: 0000-0001-7149-2952

Yazar: Hayri ÇAMURCU/ Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Coğrafya, Dr. Öğretim Üyesi. hcamurcu@comu.edu.tr
ORCID ID: 0000-0001-9167-7946

Atıf: ATMACA, D. ve ÇAMURCU, H.(2020). Milli Bilinç Oluşturmada Coğrafya Dersinin Etkisine Yönelik Öğretmen Görüşleri (Çanakkale İli Örneği), Milli Kültür Araştırmaları Dergisi, Cilt4, Sayı2, 77-84.

Gönderim Tarihi: 9 Temmuz 2020 / Kabul Tarihi: 16 Eylül 2020

*Bu çalışma 2017 yılında Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'ne sunulan "Ortaöğretim Coğrafya Dersinin Milli Bilinç Oluşturmasına Yönelik Öğretmen Görüşleri (Çanakkale İli Örneği)" başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

**Bu çalışma 27-29 Nisan 2017 tarihinde Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitesi tarafından düzenlenen ULEAD 2017 Annual Congress: ICRE 'de bildiri olarak sunulmuştur.

MİLLÎ BİLİNÇ OLUŞTURMADA COĞRAFYA DERSİNİN ETKİSİNE YÖNELİK ÖĞRETMEN GÖRÜŞLERİ (ÇANAKKALE İLİ ÖRNEĞİ)

Özet

Bu araştırmanın amacı, lise coğrafya derslerinin milli bilinç oluşturmadaki etkisini coğrafya öğretmenlerinin görüşleri doğrultusunda tespit etmektir. Bu amaca yönelik olarak araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Küme örnekleme yoluyla seçilen 87 coğrafya öğretmenine anket uygulanmış, basit seçkisiz örnekleme göre seçilen 20 coğrafya öğretmeniyle de görüşmeler yapılmıştır. Araştırma sonunda, Coğrafya Öğretmenlerinin "Ortaöğretim Coğrafya Derslerinin Milli Bilinç Oluşturmadaki Etkisi" ne yönelik ifadelerle katılım seviyelerinde incelenen değişken bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır. Araştırmadaki nitel sorulara verilen cevaplar doğrultusunda "güvenlik problemleri", "empati", "kültürel etkileşim", "dünya vatandaşı" temalarının ön plana çıktığı görülmüştür. Bu bulgular doğrultusunda; lise müfredatına Siyasi Coğrafya dersinin eklenilmesi, coğrafya dersinin ders saatlerinin arttırılması, Çanakkale'nin doğal ve tarihi özelliklerinin yapılacak kültür gezileriyle ön plana çıkarılması önerilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Çanakkale, Coğrafya Dersi, Milli Bilinç, Coğrafya Öğretmeni.

OPINIONS OF TEACHERS ABOUT THE EFFECT OF GEOGRAPHY LESSON IN CREATING NATIONAL AWARENESS (EXAMPLE OF CANAKKALE PROVINCE)

Abstract

The aim of this research is to determine the effect of high school geography lessons on creating national awareness in line with the opinions of geography teachers. For this purpose, the scanning model was used in the research. Questionnaire was applied to 87 geography teachers selected through cluster sampling, and interviews were conducted with 20 geography teachers selected based on simple random sampling. At the end of the research, no significant difference was found in terms of the variable examined in the level of participation of the Geography Teachers'

expressions about the “Effect of Secondary Education Geography Lessons on Creating National Awareness”. In line with the answers given to the qualitative questions in the research, the themes of "security problems", "empathy", "cultural interaction", "citizen of the world" have come to the fore. In line with these findings; It was suggested to add the Political Geography course to the high school curriculum, to increase the course hours of the Geography Course, and to bring the natural and historical features of Çanakkale to the fore with cultural trips.

Key Words: Canakkale, Geography Lesson, national consciousness, geography teacher.

GİRİŞ

Milli bilinç ya da milli şuur bir milletin hayatındaki en önemli manevi sembollerden birisi olup, milletlerin duygu ve düşüncelerini ifade etmesini sağlayan temel taşlarından birisidir (Atsız, 2015). Millet olmayı başarabilmek bir takım duyuşsal yetkinlikleri gerektirir. Bir toplumun yas tutma biçimleri, iman ve inanç esasları, yaşam tarzı kendine özgü birtakım unsurlar içermektedir. Bu durum, bir milletin kendine has özelliklerle ön plana çıkmasını sağlamaktadır (Kösoğlu, 2003). Bu özellikler, kurumsallaşmış bir orgnazisyon olan devleti ayakta tutan değerlerdir.

Devletlerin devamını sağlamada bireyleri yetiştirme işi her ülkenin kendi eğitim programı aracılığıyla sağlanmaktadır. İngiltere, Danimarka, Lüksemburg, Fransa, Amerika Birleşik Devletleri, Avustralya gibi ülkelerde eğitim programına “vatandaşlık eğitimi programı” kapsamında dahil edilen Sosyal Bilgiler, Tarih ve Coğrafya dersleri bu amaca yönelik olarak işe koşulan dersler arasındadır (Ulusoy ve Tay, 2011). Coğrafya dersi, Türk Milli Eğitiminin genel kapsam ve amacına uygun olarak bilinçli, görev ve sorumluluklarının farkında olan, vatanını, milletini seven bireylerin yetiştirilmesinde önemli bir yere sahiptir (Kaya, 2013). Coğrafya dersi öğretim programı insan ve doğaya yönelik vatanseverlik, bilimsellik, sevgi, saygı, kardeşlik gibi değerlerle ön plana çıkmaktadır (Karabağ ve Şahin, 2007).

Bu görüşler kapsamında coğrafya öğretmenlerine düşen sorumluluk, Türkiye için gerekli olan milli ve manevi değerlerini koruyup, geliştirme yetkinliğine sahip bireylerin yetiştirilmesidir. Bu durum da ancak coğrafi değerlerin, milli değer olarak algılanıp yaşatılmasının sağlanmasıyla mümkün olacaktır (Çifçi ve Dikmenli, 2016). Bu bakımdan Türk insanının dünyaya ilişkin sosyo-ekonomik ilişkileri anlayıp, yaşamını buna göre şekillendirmesi için coğrafya derslerine büyük oranda ihtiyaç bulunmaktadır (Ünlü, 2014).

Araştırmanın Problemi

Coğrafya Dersinin Genel Amaçları ile Türk Milli Eğitiminin Genel Amaçları birlikte değerlendirildiğinde; genel olarak aynı eksende hareket ettikleri görülmektedir. Coğrafya derslerindeki nihai hedef; jeopolitik, jeostrateji, vatan, mekan ve konum gibi kavramları kökleştirmek ve milli bilinçle yönelik bir algı oluşturmaktır. Bu anlayış coğrafya derslerine programlar üstü bir misyon yüklediği gibi, bu dersten beklentileri de arttırmaktadır. Bu bakımdan Coğrafya Derslerinin milli bilinci oluşturmadaki etkisi hakkında coğrafya öğretmenlerinin ne düşündükleri problem olarak görülmüştür.

Bu problem doğrultusunda coğrafya öğretmenlerine şu sorular yöneltilmiştir:

- 1-Coğrafya dersinin milli bilinç oluşturmaya yönelik algı, görev yapılan lise türüne göre değişmekte midir?
- 2-Savaş, terör olayları, göç ve mülteci akınları milli bilinci ne yönde etkilemektedir?
- 3-Coğrafya Öğretim Programı (2005)’nin milli bilinci oluşturmadaki etkisi nedir?

Yöntem

Araştırma tarama modeline göre tasarlanmıştır. Bu modelde bir olay değiştirilmeden kendi şartları içinde değerlendirilir (Karasar, 2013). Araştırmadaki nicel veriler anket yardımıyla toplanmıştır. Anket, sistematik gözlemle ulaşılamayacak verilerin soru cevap süreci ile toplanmasına yardımcı olur (Baş, 2013). Nitel verileri toplama görüşme tekniğine göre yapılmıştır. Görüşme, bireylerin deneyim ve duygularını ortaya çıkarmada oldukça etkilidir. Bu yönüyle anket ve doldurmaya dayalı testlerin sınırlılığı ve yapaylığı ortadan kaldırılır (Yıldırım ve Şimşek, 2013).

Örnekleme

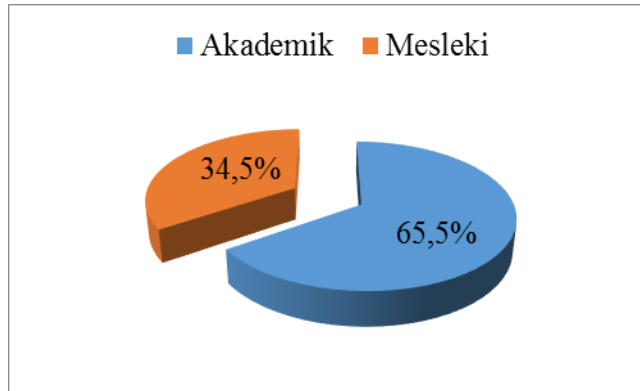
Araştırmadaki çalışma evrenini 2015-2016 eğitim öğretim yılında Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü ve İlçe Milli Eğitim Müdürlükleri'ne bağlı 66 okulda çalışan 95 coğrafya öğretmeni teşkil etmektedir. Bu öğretmenler arasından küme örnekleme yoluyla seçilerek anket uygulanan 87 coğrafya öğretmeni ile basit seçkisiz örnekleme yoluyla seçilen 20 coğrafya öğretmeni örnekleme oluşturmuştur.

Tablo 1

Katılımcıların Görev Yaptığı Lise Türü

Lise Türü	f	%
Akademik	58	65,5
Mesleki	29	34,5
Toplam	87	100

Ankete katılan Coğrafya Öğretmenlerinin % 65,5'i Akademik Liselerde çalışırken, % 34,5'i Mesleki Liselerde çalışmaktadır.

Şekil 1. Anket Uygulanan Öğretmenlerin Lise Türü

Veri Toplama Araçları

Nicel verileri toplamada anket tekniği kullanılmıştır. Bu kapsamda literatür taranarak, 50 sorudan oluşan soru havuzu hazırlanmıştır. Uzman görüşleri doğrultusunda soru havuzundaki sorular 30'a düşürülmüştür. Anket ifadelerinin oluşturulmasında MEB (2011)'de belirtilen Coğrafya Dersi Öğretim Programı (2005)'in genel amaç ve ifadeleri ile Yörü (2007), Okur (2013)'ün araştırmalarından yararlanılmıştır. 45 coğrafya öğretmeni ile yapılan ön uygulama doğrultusunda güvenilirlik katsayısı 0,89 olarak bulunmuştur. Veriler toplama aşamasında liseler; Akademik Liseler ve Mesleki Liseler olarak ikiye ayrılmıştır. Sınav odaklı çalışan tüm liseler Akademik Lise olarak gruplandırılmış; bir mesleğe yönelik eğitim-öğretim yapan liseler ise Meslek Lisesi olarak ele alınmıştır. "5'li Likert Tipi" ölçek kullanılan anketteki cevaplar "tamamen katılıyorum (1)",

“katılıyorum (2)”, “kararsızım (3)”, “katılmıyorum (4)”, “hiç katılmıyorum (5)” olarak oluşturulmuştur.

Nitel veriler, yarı yapılandırılmış görüşme formu yardımıyla toplanmıştır. Görüşme formunun hazırlanmasında uzman görüşüne başvurulmuştur. Bir Türkçe öğretmeni de görüşme formunu dil bilgisi açısından incelemiştir. Uygunluk kontrolü açısından iki coğrafya öğretmeniyle pilot uygulama yapılmış, ancak buradaki veriler araştırmaya yansıtılmamıştır.

Verilerin Toplanması

Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü’nün 06.04.2016 tarihli oluru ile veri toplama işlemine başlanmıştır. Araştırma verileri 2015-2016 eğitim öğretim yılının ikinci yarısında üç aylık bir süreçte toplanmıştır. Bazı katılımcılara ulaşmada yaşanan zorluklar yüzünden sosyal iletişim ağlarından da yararlanılmıştır. Katılımcılar, 15 ile 25 dakika arasında anketi cevaplamışlar; 20 ile 40 dakika arasında görüşme formunu cevaplamışlardır. Ölçme araçları, tenefüs ya da boş ders saatlerinde uygulanmış; uygulamalar ise öğretmen odası ve okul idarecilerinin odasında gerçekleştirilmiştir.

Verilerin Analizi

İstatistiksel veri analizi “SPSS 20 Paket Programı” yardımıyla yapılmıştır. Veri çözümlemeye –t testi ve frekans analizinden faydalanılmıştır. İlişkisiz örneklemelerde, gruplar arasındaki fark –t testi yardımıyla bulunmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013).

“Ortaöğretim Coğrafya Dersinin Milli Bilinci Oluşturmadaki Etkisine Yönelik İfadelere katılım oranı 1-5 bandında skorlandırılarak çeşitli parametrelere göre farklılık gösterip göstermediği yoklanmıştır. Araştırmadaki tüm analizler % 95 güven düzeyinde yapılmıştır.

Araştırmadaki nitel verileri çözümleme “betimsel analiz” tekniğine göre yapılmıştır. Bu yaklaşım elde edilen verilerin temalaştırılıp, alıntılarla desteklenmesine dayanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Katılımcıların görüşleri CÖ:4, CÖ12..., şeklinde kodlamalar yapılarak aktarılmıştır. Temaların oluşturulmasında katılımcı görüşleri ve araştırmanın kavramsal çerçevesi göz önünde bulundurulmuştur. Temalardaki güvenilirlik tespiti ölçme değerlendirme ve alan uzmanlarının görüşlerine göre yapılmıştır.

Bulgular

Tablo 2

“Ortaöğretim Coğrafya Dersinin Milli Bilinç Oluşturmadaki Etkisi”ne Yönelik İfadelerin Lise Türü Değişkenine Göre t Testi Sonuçları Dağılımı

Ortaöğretim Coğrafya Dersinin Milli Bilinç Oluşturmadaki Etkisine Yönelik İfadeler Türü	N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
<i>Coğrafya dersi, vatan ve millet olma bilincinin daha köklü bir şekilde yerleşmesine katkı sağlar.</i>	Akademik 57	1,35	0,55	-1,352	0,180
	Mesleki 30	1,53	0,68		
<i>Coğrafya dersi sayesinde milli kültürümüzü öğrenip öğretme imkânına kavuşuruz.</i>	Akademik 57	1,75	0,81	1,500	0,137
	Mesleki 30	1,50	0,63		
<i>Coğrafya dersi, milli bilincin gelişmesine katkı sağlar.</i>	Akademik 57	1,51	0,76	-0,358	0,721
	Mesleki 30	1,57	0,63		
<i>Coğrafya dersi, Türkiye’nin nüfus politikaları ve bu politikaların gerekçelerini değerlendirmemize katkı sağlar.</i>	Akademik 57	1,47	0,85	1,220	0,226
	Mesleki 30	1,27	0,52		

<i>Coğrafya dersi, ülke ve dünya sorunlarının çözülmesinde ortak bir görüş etrafında birleşmemize katkı sağlar.</i>	Akademik	57	1,60	0,75	0,827	0,411
	Mesleki	30	1,47	0,57		
<i>Coğrafya dersi sayesinde Türkiye'nin sahip olduğu doğal kaynakların bölgesel ve küresel düzeydeki etkilerini daha iyi değerlendiririz.</i>	Akademik	57	1,47	0,76	0,876	0,383
	Mesleki	30	1,33	0,61		
<i>Coğrafya dersi sayesinde Türkiye'yi sembolize eden mekânsal değerleri daha iyi anlarız.</i>	Akademik	57	1,44	0,73	0,940	0,350
	Mesleki	30	1,30	0,47		
<i>Coğrafya dersi, yakın çevremizden başlayarak ülkemiz ve dünyaya ait mekânsal değerlere sahip çıkma bilincini geliştirir.</i>	Akademik	57	1,39	0,59	-0,107	0,915
	Mesleki	30	1,40	0,56		
<i>Coğrafya dersi Türkiye'nin tarih boyunca medeniyetler merkezi olmasının nedenlerini daha iyi kavramamıza yardımcı olur.</i>	Akademik	57	1,47	0,66	0,537	0,592
	Mesleki	30	1,40	0,50		
<i>Coğrafya dersi, ülkeler arasında sorun oluşturabilecek mekânsal unsurları günümüz çatışma alanlarıyla ilişkilendirmemize katkı sağlar.</i>	Akademik	57	1,46	0,57	0,456	0,650
	Mesleki	30	1,40	0,50		
<i>Coğrafya dersi milli değerlere ilişkin farkındalığın artmasına katkı sağlar.</i>	Akademik	57	1,46	0,73	0,152	0,879
	Mesleki	30	1,43	0,50		
<i>Coğrafya dersi, ülkelerin savunma stratejileri ile savunma hedeflerinin belirlenmesine katkı sağlar.</i>	Akademik	57	1,54	0,76	0,285	0,777
	Mesleki	30	1,50	0,51		
<i>Coğrafya dersi, ülkelerin dünya siyasetinde etkili olmalarına katkı sağlar.</i>	Akademik	57	1,39	0,56	-0,635	0,527
	Mesleki	30	1,47	0,57		
<i>Coğrafya dersi, ülkemizin kalkınmasında, severek sorumluluk alma bilincinin gelişimine katkı sağlar.</i>	Akademik	57	1,47	0,76	-0,387	0,700
	Mesleki	30	1,53	0,51		
<i>Coğrafya dersi sayesinde bölgesel ve küresel ölçekteki örgütlerin amaç ve işlevlerini daha iyi anlarız.</i>	Akademik	57	1,37	0,56	-1,355	0,179
	Mesleki	30	1,53	0,51		
<i>Coğrafya dersi, dünyanın önemli enerji nakil hatlarının Türkiye ve bölge ülkelerine olan etkilerini daha iyi anlamamıza katkı sağlar.</i>	Akademik	57	1,37	0,62	0,013	0,990
	Mesleki	30	1,37	0,56		
<i>Coğrafya dersi, sınırlı kaynakların etkili kullanımı konusunda projeler geliştirmemize katkı sağlar.</i>	Akademik	57	1,60	0,73	1,287	0,201
	Mesleki	30	1,40	0,56		

Tablo 2' deki ifadelerle katılım oranı lise türüne göre anlamlı bir fark göstermemektedir. Akademik Liseler ve Meslek Liselerinde görev yapan coğrafya öğretmenlerinin ifadelerle katılım düzeyi aynı seviyede olup "tamamen katılıyorum" ve "katılıyorum" aralığındadır.

"Günümüzdeki savaş ve terör olayları sonrasında ortaya çıkan uluslararası göçler ve mülteci akınları milli bilinci ne doğrultuda etkilemektedir?"

Coğrafya Öğretmenlerinin verdiği cevaplardan analiz edilip bulguya dönüştürülen cevapların bir kısmı aşağıda verilmiştir.

CÖ.3: “Ev sahibi ülke insanları, göç eden ülke insanlarına karşı empati kurup, onlara yardım elini uzatıyor...”

CÖ.4: “Mülteci dediğimiz insanların kültürleri de bizimkinden farklı. Bu insanlarla birlikte yaşarken muhakkak ki, kültürel etkileşim içine giriyoruz.”

CÖ.19 “...güvenlik problemlerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır.”

Bu soruya verilen cevaplar “güvenlik problemleri”, “empati”, “kültürel etkileşim” temaları altında gruplanmıştır.

“2005 Coğrafya Öğretim Programının Milli Bilinç Oluşturmadaki Duyarlılığı Hakkındaki Görüşleriniz Nelerdir?”

“Ders saatlerinin arttırılması” temasına yönelik öğretmenler şunları söylemiştir:

CÖ.2: “2005 coğrafya dersi öğretim programı, coğrafyanın farklı ve dikkat çeken birçok konusuna yer vermiştir. Çevre bilgisinden küreselleşmeye, ülkemizin tanıtımından dünya coğrafyasına kadar birçok konu bu programda kendine yer bulmuştur. Program, kapsam ve kazanım bakımından oldukça geçerli ve yeterli bir durumdadır. Milli bilinci kazandırmaya uygun ve yeterlidir. Ancak, ders saatleri istenilen bilgilerin öğretilmesi için yetersiz. Biz konularımızı bitirip, milli değerler üzerine konuşacak zamanı bulamıyoruz.”

CÖ.8: “..., coğrafya ders saatlerinde artışa gidilmesi gerekli.”

Coğrafya Öğretmenlerinin “kazanımlar milli değerleri kazandırmada yeterli” temasına ilişkin söyledikleri aşağıda verilmiştir.

CÖ.6: “2005 coğrafya öğretim programı mevcut kazanımlarıyla milli bilinci yeter derecede oluşturacak kapasiteye sahiptir. Öğretmenlerin uygulamada üzerine düşen görevi yapması durumunda, öğrencilerin ülkeye faydalı bireyler olarak yetiştirilmesi doğrultusunda program yeterli doğrultudadır.”

Dünya vatandaşı teması ile ilgili bir Coğrafya Öğretmeninin söylediği şudur:

CÖ.17: “Mevcut program bence öğrencileri küresel ölçekte dünya vatandaşı olmaya özendirilmekte, ancak bunu yaparken de milli bilinci kaybetmeme açısından yeterince destekleyici yapıdadır. Ancak şu anda yeni coğrafya programı çalışmaları gündemdedir ve yeni programda bunun nasıl olacağı önemlidir.”

Bu soruya olumsuz görüş bildiren bir Coğrafya Öğretmeninin cevabı aşağıda verilmiştir:

CÖ.20: “2000 yılı öncesinde öğrenci olduğum için coğrafya öğretim programı hakkında net bir bilgim olmamakla birlikte, 2005 coğrafya öğretim programının gerek milli bilincin oluşturulması gerek diğer konular bakımından yetersiz buluyorum. Bu nedenle revize edilmesi kanaatindeyim.”

Coğrafya Öğretmenlerinin bu soruda “ders saatlerinin arttırılması”, “kazanımlar milli değerleri kazandırmada yeterli” ve “dünya vatandaşı” temalarını oldukça fazla tekrar ettikleri görülmüştür.

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Coğrafya Derslerinin milli bilinç oluşturmadaki etkisinin incelendiği bu araştırma 2015-2016 eğitim öğretim yılının ikinci yarısında Çanakkale İl Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okullarda görev yapan Coğrafya Öğretmenleriyle gerçekleştirilmiştir.

Coğrafya Öğretmenleri, anketteki ifadelerin tamamına olumlu yönde cevap vermişlerdir. Bu bakımdan Coğrafya Öğretmenlerinin, "Coğrafya Dersinin Milli Bilinç Oluşturmadaki Etkisi"ne yönelik algıları lise türüne göre bir farklılık göstermemektedir.

Coğrafya Öğretmenlerine göre savaş ve terör olaylarına bağlı olarak yaşanan uluslararası göçler ve mülteci akınları milletler arasındaki kültürel etkileşimi arttırmaktadır. Mülteci kabul eden ülkelerde çeşitli güvenlik problemleri yaşanmaktadır. Yaşanılan göç ve mülteci akınları sonrasında yerel halkta, mültecilere karşı empati ve yardımlaşma duyguları gelişmektedir.

Demirci (2005), Akınoğlu (2006), Yörü (2007), Okur (2013) coğrafyanın kültürel, sosyal, siyasal gücüne yönelik çalışmalar yapmışlardır. Son yapılan çalışmalar incelendiğinde Şahin (2019), Cihad ve Aksoy (2019), İbret ve Güngör (2019) milli değerler, kültürel kimlik algılarına yönelik çalışmalar yaptıkları görülmüştür.

Bu sonuçlar doğrultusunda şu öneriler öne çıkmıştır:

-Milli bilince yönelik farkındalığı diri tutmak adına benzer araştırmalar daha büyük örneklem gruplarıyla tekrarlanabilir.

- Liselerdeki zorunlu Coğrafya Ders saatlerinin artışı sağlanabilir.

- Coğrafya Derslerinin ilkokul ve ortaokullarda da Coğrafya Dersi adı altında verilmesi sağlanabilir.

- Lise müfredatına Siyasi Coğrafya adı altında ders eklenebilir.

-Coğrafya Derslerinde tarih, kültür ve doğa gezilerine daha fazla yer verilerek, Çanakkale'nin bu anlamdaki zenginliğinden daha fazla faydalanılması sağlanabilir.

KAYNAKLAR

Akınoğlu, O. (2006). Coğrafya Eğitimi ve Toplum. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 13(1), 25-48.

Atsız, H. N. (2015). *Türk Ülküsü* (13. Basım). İstanbul: Ötüken Yayıncılık.

Baş, T. (2013). *Anket Nasıl Hazırlanır? Nasıl Uygulanır? Nasıl Değerlendirilir?* (7. Basım). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. (14. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.

Cihad, S. B. C. ve Aksoy, B. (2019). Irak'ta Yaşayan Türkmen Ortaokul Öğrencilerinin Millî Kimlik Algılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Kerkük Örneği. *Anadolu Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 3(1), 1-14.

Çifçi, T., Dikmenli, Y. (2016). Üniversite Öğrencilerinin Vatan Algısı ve Geçmiş Dönük Değişimi. *Turkish Studies Internaional Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11(3), 847-860.

Demirci, A. (2005). Küreselleşen Dünyada Coğrafyanın Siyasal Gücü ve Türkiye Ölçeğindeki Rolü. *Marmara Coğrafya Dergisi*. 12(7), 1-16.

İbret, B. Ü. ve Güngör, İ. C. (2019). Sosyal Bilgiler 6. Sınıf Ders Kitabında Yer Alan

Göç Destanındaki Coğrafi Unsurların Milli Kimlik Bağlamında İrdelenmesi. *II. Uluslararası Coğrafya Eğitim Kongresi (UCEK-2019)*.3-5 Ekim.183-191.

Kaya, H. (2013). *Neden Coğrafya? Neden Coğrafya Eğitimi?* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.

Karabağ, S. ve Şahin, S. (2007). Coğrafya Dersi Öğretim Programı 2005. S. Karabağ, S. Şahin (Ed.), *Kuram ve Uygulamada Coğrafya Eğitimi* (ss. 53-74). Ankara: Gazi Kitabevi.

Karasar, N. (2013). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (25. Basım). Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

Kösoğlu, N. (2003). *Milli Kültür ve Kimlik* (3. Basım). İstanbul: Ötüken Yayınları.

Okur, M. (2013). *Liselerde Coğrafya Eğitiminin Milli Kimlik Bilincine Etkisinin Öğrenci Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Orta Öğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim Dalı, Coğrafya Öğretmenliği Bilim Dalı, Ankara.

MEB. (2011). *Coğrafya Dersi Öğretim Programı (9, 10, 11 ve 12. sınıflar)*. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı. Ankara. <http://ttkb.meb.gov.tr/program2.aspx?islem=1&kno=59> Erişim tarihi 26/06/2016.

Şahin, A. M. (2019). Millî Mücadele'den Millî Kimlik İnşasına: Ateşten Gömlek. *Türkiyat Mecmuası*, 29, 151-168.

Ulusoy, K., Tay, B. (2011). Sosyal Bilgilerde Değer Eğitimi. R. Turan, A. M. Sünbül, H. Akdağ (Ed.), *Sosyal Bilgiler Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar II* (ss. 60-72). Ankara: Pegem Akademi.

Ünlü, M. (2014). *Coğrafya Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi Yayıncılık.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2013). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. (9. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Yörü, S. (2007). *Vatan Sevgisi ve Yurttaşlık Bilinci Oluşturmada Lise Coğrafya Derslerinin Yerinin Değerlendirilmesi* (Yüksek Lisans Tezi). Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.